

Anne Frank voor op de basisschool

Behalve het meisje uit het Achterhuis, was Anne Frank ook een meisje dat met een hoepel op straat speelde. Janny van der Molen (44) schreef een informatief jeugdboek over Anne Frank. „Ik wil Anne vooral recht doen.“

LIEKE VAN DEN KROMMENACKER

Al ruim een jaar zit Anne Frank ondergedoken in het Achterhuis aan de Amsterdamse Prinsengracht als haar moeder overweegt haar naar de oogarts te sturen. Hoewel ze ernaar verlangt weer eens als een gewoon meisje op straat te lopen, is Anne doodsbang.

Wanneer ze haar jas past, merkt ze aan de te korte mouwen dat iedereen haar onmiddellijk zou herkennen als niet zomaar een meisje. Ze is, zoals Janny van der Molen uit *De Knipe* beschrijft, een onderduikster die uit haar jas is gegroeid.

Gedetailleerd, gevoelig en voorstelbaar; zo heeft Van der Molen het verhaal van Anne Frank willen optekenen in 'Buiten is het oorlog. Anne Frank en haar wereld'. Een boek voor kinderen vanaf acht jaar, voor wie 'Het Dagboek van Anne Frank' eigenlijk nog te moeilijk is, maar voor wie de geschiedenis wel interessant en leerzaam is.

Buiten was het oorlog. En dus bleven ze binnen. Dag in, dag uit. Weggestopt wachtten ze stiltejes en bang op het einde van die afschuwelijke oorlog.

Van der Molen wilde zo dicht mogelijk op de huid van Anne Frank, zegt ze, om zo ingetogen als kon met kleine voorbeelden aan kinderen duidelijk te maken hoe erg het was.

Dus lezen we hoe Anne en haar familie, met wel zeventig mensen in een treinwagon gepropt, de route van Westerbork naar Auschwitz afleggen. Er ligt stro op de grond, licht komt van een blikje met een kaars erin. Een lege emmer volstaat als toilet, drie dagen en nachten lang. Eenmaal in Auschwitz aangekomen, zien ze overal prikkeldraad. Er hangen rookpluimen en een geur die ze nog nooit roken.

Hiernaast worden ook de tamelijk zorgeloze vroege jeugdijaren van Anne en hoopvolle momenten tijdens de oorlog geschetst.

Qua scènes is nagenoeg niets verzonden, zegt Van der Molen. Anne die Monopoly speelt met haar

vriendjes Appy en Sally; Anne die met schoolvriendinnetje Hannah een spelletje speelt met de telefoons in het pectinebedrijf Opekta van vader Otto Frank: het zijn waar gebeurde tafereelen, die zich afspelen voordat de familie onderduikt in het Achterhuis.

De dialogen tussen de personages, verzonnen van der Molen zelf. Onvermijdelijk en lastig, want navragen kon niet. „Ik voer Anne op terwijl ze er niet meer is”, zegt ze. „Vaak heb ik gedacht: ik hoop dat ik recht doe aan haar karakter.“

Kan dat? Ze weet het niet. Waar Van der Molen niet aan twijfelt, is dat ze heeft gedaan wat binnen de bereikbare mogelijkheden in haar vermogen lag.

Een bezoek brengen aan het huis aan het Merwedeplein waar het gezin woonde voordat de oorlog uitbrak. Reizen naar de werk- en concentratiekampen Auschwitz, Westerbork en Bergen-Belsen. Historisch bronnen en archiefonderzoek. Uren en uren literatuur, bewaarde briefwisselingen en getuigenverslagen lezen en bekijken. Nauw samenwerken met de Anne Frank Stichting, waar alles meer dan dubbel werd gecheckt.

Waarna de grootste worsteling volgde: iets wat niet te bevatten is, toch willen vertellen. Omdat het de enige manier is, zegt Van der Molen: „Zelfs in je meest morbide gedachten kun je niet invoelen wat daar is gebeurd. Je komt er niet. Erover schrijven is wat ik kan doen, laten zien waartoe mensen in staat zijn. In de hoop dat het iets bijdraagt. Dat voel ik wel als een soort opdracht, ja.“

Het kwam dan ook hard aan dat iemand zich na het verschijnen van het boek hardop afvroeg hoe Van der Molen het in haar hoofd had gehaald het dagboek van Anne Frank te willen herschrijven. Zonder dat hij er ook maar een letter uit las. Dan had hij beter geweten, zegt Van der Molen. „Het is precies wat ik niet heb willen doen”, verzucht ze. „Het boek gaat over Annes hele leven. Hopelijk inspireert het kinderen het dagboek te lezen als ze wat ouder zijn.“

Ze hoopt ook dat lezers zich Anne Frank zullen herinneren als de levenslustige, pittige en ondeugende dame die de schrijfster destilleerde uit de vele beetjes Anne die ze tegenkwam. Een meisje dat haar moeder corrigeerde op taalgebruik, dat mopperde wanneer het haar niet lukte een hoepel op straat te laten weggrollen. Maar vooral iemand die door de ellende heen toch bloemen zag bloeien.

„Voor haar was het leven nooit reddeloos verloren”, zegt Van der Molen. „Ik wil dat lezers ook die kant zien. Dat ze denken: wat een leuk kind was het.“

Meer jeugd naar Anne Frank Huis

De verschijning van 'Buiten is het oorlog' past in de tendens dat kinderen tegenwoordig op jongere leeftijd met het verhaal van Anne Frank in aanraking komen, zegt Annemieke Bekker van de Anne Frank Stichting. „Ze horen erover van hun ouders, broers of zussen, in de klas of op televisie en raken nieuwsgierig.“ De stichting beheert het Anne Frank Huis, dat steeds meer bezoekers tussen vijf en tien

jaar verwelkomt. Waren het er in 2009 nog ruim 13.000; in 2012 verdubbelde dit aantal tot ruim 26.000. Ook de aanloop van oudere kinderen (tien tot vijftien jaar) neemt toe: van meer dan 38.000 in 2009 tot een dikke 71.000 het afgelopen jaar. In totaal stapte jaarlijks gemiddeld een miljoen mensen over de drempel van het pand waar Anne Frank met haar familie en enkele bekenden twee jaar zat ondergedoken.

Alles moet kloppen

Illustrator Martijn van der Linden (33) uit Rotterdam verzorgde de tekeningen in 'Buiten is het oorlog'. Niet eerder dook hij zo diep in een onderwerp als voor dit boek. Een loopje met de geschiedenis nemen, zoals de zelfbenoemde 'fantasietekenaar' nog wel eens doet, was onmogelijk. „Het zijn niet de middeleeuwen, waarbij je met een sferbeeld van een ridder wel wekomt”, legt hij

uit. „Het moet allemaal ontzettend kloppen.“ Net als Janny van der Molen, onderhield ook Van der Linden intensief contact met mensen van de Anne Frank Stichting. Hij deelde zijn ideeën, vroeg hun hoe bepaalde plekken of dingen eruit zagen, zoals batterijen in Westerbork of de weg die Anne en haar zus Margot aflegden naar het Joods Lyceum.

In het laatste geval diepte de stichting een foto op van Margot met haar fiets. Ook namen ze contact op met Jacqueline van Maarsen, een vroegere vriendin van Anne Frank die de route reconstrueerde. Van der Linden ontdekte dat een van de straten waar de zussen langsfietsten, de Weesperzijde moet zijn geweest. Hier is nog altijd café De Ysbreeker te vinden, waarvan de contouren zichtbaar zijn in de bewuste illustratie in het boek. Een mooie en vruchtbare manier van samenwerken, vindt Van der Linden. „Ik wist niet dat ik zo dicht bij Anne Frank kon komen.“

Over het boek

'Buiten is het oorlog' telt tien korte hoofdstukken, die Anne Franks leven beschrijven vanaf haar achtste jaar tot aan haar dood in Bergen-Belsen, begin maart 1945.

Ieder hoofdstuk - thematisch ingedeeld op onderwerpen als familie, oorlog, angst, verraden en verliefd - wordt ingeleid door twee pagina's met informatie over Adolf Hitler, de Kristallnacht, razzia's, het Joodse geloof en de maatregelen die door de nazi's werden ingevoerd, zoals het verplicht dragen van een Jodenster. De laatste dertien pagina's zijn gevuld met foto's, gemaakt door Annes vader Otto Frank.

Janny van der Molen heeft ervoor gekozen niet alleen de periode in het 'Achterhuis' (van 14 januari 1942 tot 1 augustus 1944) te beschrijven, maar ook de jaren ervoor. „Ik wil laten zien hoe ontzettend gewoon haar leven was”, zegt ze. „Bovendien toont het hoe ongeloflijk venijnig en wreed de geleidelijke uitsluiting van de Joodse gemeenschap is geweest. Die begon natuurlijk niet pas in 1940, maar veel eerder.“

Het boek is op 1 februari verschenen in opdracht van uitgeverij Ploegsma en is geschikt, ook als voorleesboek, voor kinderen vanaf acht jaar. Op de website van de Anne Frank Stichting zijn bij het verhaal een werkboekje voor kinderen en een leeswijzer voor ouders te downloaden.

Publicaties

Janny van der Molen schreef eerder:

- 'Over engelen, goden en helden' (2007)
- 'Etty Hillesum in Context' (2008)
- 'Het licht schijnt overal' (2008)
- 'Helden! Mensen die de wereld mooier maakten' (2009)
- 'Het Vlieg wonder/It Fleanwunder' (2010)
- 'Een portret schrijf je zo' (2011)
- 'De geluksbrenger' (2011)

Kinderboekenschrijfster Janny van der Molen uit De Knipe wilde met haar boek over Anne Frank „iets vertellen wat niet te bevatten is“. FOTO LC/NIELS WESTRA